ENCIKLIKA SV. OCA PAPE PIJA XII.

„O SVETOM DJEVIČANSTVU"

ĐAKOVO, 1954

ENCIKLIKA SV. OCA PAPE PIJA XII.

„O SVETOM DJEVIČANSTVU"

Časnoj Braći patrijarsima, primasima, nadbiskupima, biskupima i ostalim mjesnim Ordinarijima, koji su u miru i zajednici s Apostolskom Stolicom: *o svetom djevičanstvu*. Pijo XII., Papa. Časna Braćo! Pozdrav i apostolski blagoslov!

Djevičanstvo i savršena čistoća najljepši ures Crkve (a)

Među najdragocjenije blago, koje je Osnivač Crkve ostavio u nasljedstvo društvu, koje je osnovao, pripada bez sumnje sveto djevičanstvo i ona potpuna čistoća, koja je posvećena Božanskoj službi.

I upravo su iz toga razloga sveti Oci isticali, da je sveto djevičanstvo uzvišeni dar bitno kršćanskog podrijetla. I s pravom primijećuju, da su pogani u starini ovakav način života nalagali vestalkama samo kroz određeno vrijeme (1). I kada Stari Zavjet nalaže obdržavati i paziti na djevičanstvo, nalaže to samo kao prethodni uvjet za brak (2). Osim toga — kako piše sveti Am-

(a) Podnaslovi se ne nalaze u originalu.

(1) Isp. Sv. Ambrozije, *De virginibus,* lib.I, c. 4, n. 15; *De virginitate,* c. 3, n. 13; P. L. XVI, 193, 269.

(2) Isp. *Exod.* 22, 16—17; *Deut* 22, 23—29; *Eccli* 42, 9.

brozije — (3) „čitamo, da je i u jeruzalemskom hramu bilo djevica. A što kaže apostol? *A ovo se sve u slici događalo s njima,* (4) da bude predznak onoga, što će doći".

I od apostolskih vremena ta krepost u Crkvi buja i cvate. Kad u *Djelima Apostolskim* piše (5), da su četiri kćeri đakona Filipa bile djevice, to prije označuje životni položaj, nego li mladost.

I ne dugo iza toga i Ignacije Antiohijski spominje djevice pozdravljajući ih (6), koje su zajedno s udovicama sačinjavale priličan dio kršćanske zajednice u Smirni. A u drugom vijeku — kako svjedoči Justin — „mnogi su ljudi i žene, koji već imaju ili 60 ili 70 godina, od djetinjstva odgojeni u kršćanskoj disciplini ostali neokaljani" (7). Po malo je rastao broj muževa i žena, koji su svoje djevičanstvo zavjetovali Bogu. Isto je tako sve više značila i služba, koju su u crkvi obavljali, kako smo to na šire izložili u svojoj apostolskoj Konstituciji *„Sponsa Christi"* (8).

Osim toga su i sveti oci — kao Ciprijan, Atanazije, Ambrozije, Ivan Zlatousti, Jeronim, Augustin i mnogi drugi — pišući o djevičanstvu, veličali ga najvećim pohvalama. Ta nauka svetih Otaca, koju su tokom vjekova još više obradili crkveni Učitelji i učitelji kršćanske asceze, zaista mnogo doprinosi stvaranju ili učvršćenju već stvorene odluke kršćana obojega spola, da Bogu zavjetuju vječnu čistoću i da u njoj ustraju sve do svoje smrti.

Djevičanstvo cvate kod brojnih vjernika svakog staleža

Ne mogu se ni prebrojati oni, koji su od prvih vremena Crkve pa do danas svoje djevičanstvo prikazali Bogu: jedni čuvajući neokaljano djevičanstvo, a drugi posvećujući Mu svoje udovištvo nakon smrti bračnog druga, treći konačno — kajući se za svoje grijehe, birajući posve čisti život. A svi s jednom istom odlukom, da će se naime poradi Boga uzdržavati za uvijek od tjelesnih užitaka. Ono što su sveti Oci rekli o ljepoti i zasluzi djevičanstva, svima ovima neka bude poziv, čvrstoća i snaga, da nepokolebivo ustraju u žrtvi, koju su prinijeli, i da ništa, pa ni najmanji dio od te žrtve, koju su stavili na Božji oltar, za se ne grabe i ne prisvajaju.

Dok se ta savršena čistoća traži jednim od triju zavjeta, koje polažu redovničke zajednice (9) i dok je latinska Crkva traži od klerika u višim redovima (10) i dok se ona traži od članova svjetovnih Institucija (11), ona isto tako cvate i kod mnogih, koji pripadaju posve laičkom staležu. Postoje muževi i žene, koji se ne nalaze u službenom staležu savršenosti, a ipak se uzdržavaju od svih tjelesnih užitaka, na što su se obvezali odlukom ili privatnim zavjetom, da bi slobodnije mogli služiti bližnjima, i da bi mogli lakše i uže svoj duh sjedinjavati s Bogom.

Obraćamo svoje očinske misli k svim tim predragim sinovima i kćerima, koji su svoje tijelo i svoje srce na bilo koji način posvetili Bogu i potičemo ih žarko, da potvrde odluku, koju su sveto stvorili, i da je marljivo izvršuju.

Budući da postoje neki, koji su u toj stvari zašli s pravoga puta, pa toliko uzdižu brak, da ga stvarno pretpostavljaju i samom djevičanstvu, pa tako podcjenjuju čistoću posvećenu Bogu i crkveni zakon celibata, Naša nam apostolska služba nalaže, da nauku o uzvišenom daru djevičanstva — napose sada — iznesemo i zaštitimo i da kršćansku istinu obranimo od tih zabluda.

---

(3) Sv. Ambr., *De virginibus,* lib. I, c. 3, n. 12; P. L. XVI, 192.

(4) *I Cor* 10, 11.

(5) *Act* 21, 9.

(6) Isp. Sv. Ignacije Antioh., *Ep. ad Smyrn.,* c. 13; izd. Funk-Diekamp, *Patres Apostolici,* sv. I, str. 286.

(7) Sv. Justin, *Apol. I pro christ.,* c. 15; P. G. VI, 349.

(8) Isp. Apostol. Konstit. *Sponsa Christi;* A. A. S. XLIII, 1951, str. 5—8.

(9) Isp. *C. I. C.,* kan. 487.

(10) Isp. *C. I. C.,* kan. 132 § 1.

(11) Isp. Apostol. Konstit. *Provida Mater,* art. 3, § 2; A. A. S. XXXIX, 1947, str. 121.

I. Kršćanska nas vjera uči o uzvišenosti djevičanstva

Smatramo prije svega važnim upozoriti, da je Crkva preuzela iz usta svoga Zaručnika, što je bitno u nauci o djevičanstvu.

Kad su se naime učenicima pričinjale preteške ženidbene veze i tereti, što im je Učitelj u razgovoru jasno očitovao, i kada su oni rekli: „Ako je tako između muža i žene, onda nije probitačno ženiti se“ (12), Isus im Krist odgovori, da svi to ne shvaćaju, nego samo oni, kojima je dano; da su neki nesposobni za brak radi naravnih nesposobnosti, druge je spriječila i onemogućila za brak ljudska sila i pokvarenost, a treći opet da se dragovoljno i svojevoljno uzdržavaju od braka, i to „poradi nebeskog kraljevstva“, i završuje ovim riječima: „Tko može shvatiti, neka shvati“ (13).

Tim riječima Božanski Spasitelj ne govori o tjelesnim zaprekama za sklapanje braka, nego o duhovnoj odluci slobodne volje, da se trajno uzdržava od braka i tjelesnih užitaka. Zar nas Božanski Spasitelj ne uči, da će čistoća onih, koji su odlučili, da će se svojevoljno odreći tih užitaka, naime da stvarno bude savršena, morati biti vječna, kad ih poređuje s onima, koji su nesposobni za brak po prirodi ili su ljudskom silom natjerani, da ga se odreknu?

Kršćansko djevičanstvo u nauci Otaca i Učitelja

Nadalje, kako su sjajno naučavali sveti Oci i crkveni Učitelji, djevičanstvo nije kršćanska krepost, ako ga ne prihvaćamo „poradi nebeskog kraljevstva“ (14). To znači, ako taj način života ne prihvaćamo zato, da bismo se lakše mogli baviti Božanskim stvarima, sigurnije jednom steći vječno blaženstvo i ostale privoditi brižljivim nastojanjem u kraljevstvo nebesko.

(12) Matth 19, 10.
(13) *Ibid.*, 19, 11—12.
(14) *Ibid.*, 19, 12.

Ne smiju si dakle pridijevati čast kršćanskih djevica oni, koji se uzdržavaju od braka zbog prevelike brige za sebe ili zato, da bi izbjegli teretima braka, kako opominje Augustin (15), ili da kao farizeji oholo ističu netaknutost svoga tijela, što osuđuje već i Gangreški Koncil, naime da djevica ili onaj, koji se uzdržava od braka, ne bježi od braka kao od nečeg nepoželjnog, pa niti *poradi same ljepote i svetosti djevičanstva* (16).

Osim toga i apostol naroda, nadahnut Božanskim nadahnućem, ovako veli: „Onaj, koji je bez žene, brine se za ono, što je Gospodnje, kako da ugodi Bogu... a žena neudata i djevica misli na ono, što je Božje, da bude sveta tijelom i duhom“ (17). To je dakle glavna odluka, u tom je najviši razlog kršćanskog djevičanstva: težiti naime za Božanskim i k tome obraćati duh i srce. Htjeti ugoditi Bogu u svemu. Na njega neprestano misliti. Njemu posve posvetiti tijelo i duh.

Tako su riječi Isusa Krista i nauku apostola naroda uvijek tumačili sveti Oci. Od najstarijih su naime vremena smatrali djevičanstvo potpunim posvećenjem duše i tijela Bogu. Tako sveti Ciprijan od djevica traži, „da one, koje su se Kristu zavjetovale, čuvajući se tjelesnih želja i požuda, Bogu služe i tijelom i dušom... da se ne kite više i nikome se ne nastoje sviđati, nego samo Bogu“ (18). Još dalje ide Hiponski biskup kad veli: „Ne cijenimo djevičanstvo radi njega samoga, nego radi toga, što je posvećeno Bogu... i ne ističemo na djevicama to, da su djevice, nego što su pobožnim uzdržavanjem posvećene Bogu“ (19). A prvaci svete teologije, sveti Toma

(15) Sv. Augustin, *De Sancta virginitate,* c. 22; P. L. XL, 407.
(16) Isp. kan. 9; Mansi, *Coll. Concil.*, II, 1096.
(17) *I Cor* 7, 32 i 34.
(18) Sv. Ciprijan, *De habitu virginum*, 4; P. L. IV, 443.
(19) Sv. Augustin, *De sancta virginitate*, cc. 8, 11; P. L. XL, 400, 401.

Akvinski (20) i sveti Bonaventura (21), oslanjajući se na auktoritet svetog Augustina, vele, da djevičanstvo nema čvrstoće kreposti, ako ne izlazi iz preduzete obveze vječno ga čuvati neokaljano. I doista Kristove riječi o trajnom uzdržavanju od braka potpuno i savršeno privode u djelo oni, koji se vječnim zavjetom obvezuju, da će čuvati djevičanstvo. I s pravom se ne može smatrati boljom i savršenijom odluka onih, koji bi htjeli ostaviti neki otvoreni put, da od njeg odustanu.

Samo ljubav nadahnjuje i oživljuje kršćansko djevičanstvo...

Ovu su vezu savršene čistoće sveti Oci smatrali kao neku vrstu duhovne ženidbe, kojom se duša povezuje s Kristom. I zato su neki išli tako daleko, da su zadanu riječ, ukoliko bi je pogazili, smatrali i poređivali s preljubom (22). Tako sveti Atanazije piše, da katolička Crkva običaje nazivati zaručnicama Kristovim one, koji žive u djevičanstvu (23). A sveti Ambrozije, pišući izričito o djevičanstvu, ovako veli: „Djevica je ona, koja se udaje za Boga" (24). Što više, očito je iz spisa istog milanskog naučitelja (25), da od četvrtog stoljeća postoji obred posvete djevica, koji je vrlo sličan onome, s kojim se u naša vremena služi Crkva kod blagoslova sakramenta ženidbe (26).

(20) Sv. Toma, *Summa theol.*, II—II. q. 152, a. 3, ad. 4

(21) S. Bonavent., *De perfectione evangelica*, q. 3, a 3, sol. 5.

(22) Isp. S. Cipr., *De habitu virginum*, c. 20; P. L. IV, 459.

(23) Isp. S. Atanaz., *Apol. ad Constant.*, 33; P. G. XXV 640.

(24) Sv. Ambroz., *De virginibus*, lib. 1, c. 8, n. 52; P. L. XVI, 202.

(25) Isp. *Ibid.* lib. III, cc. 1—3, nn. 1—14; *De institutione virginis*, c. 17, nn. 104—114; P. L. XVI, 219—224, 333—336.

(26) Isp. *Sacramentarium Leonianum*, XXX; P. L. LV. 129; *Pontificale Romanum:* De benedictione et consecratione virginum.

Iz istog razloga sveti Oci potiču vi djece, da svog Božanskog Zaručnika jače ljube, nego bi ljubile onoga, s kojim bi bile vezane ženidbom. I da se Njegovoj volji uvijek pokoravaju i mislima i djelima (27). To im isto piše i Augustin: „Svim srcem ljubite Onoga, koji je posebno lijep među ljudima. To vam je dopušteno. Vaše je srce slobodno od ženidbenih veza... ako biste dakle morale ljubiti svoje muževe, koliko više morate onda ljubiti Onoga, poradi kojeg niste htjele imati muževe? Neka vam dakle bude posve usađen u srce, koji je za vas raspet na križu!" (28). To uostalom odgovara onim riječima i odlukama, što ih sama Crkva traži od djevica na onaj dan, kad se posvećuju Bogu, pozivajući ih, da uzgovore slijedeće riječi: „Kraljevstvo svijeta i sav zemaljski sjaj prezreh iz ljubavi prema Gospodinu našem Isusu Kristu, koga vidjeh, koga uzljubih, u kog povjerovah (29). Ne postoji dakle ništa drugo, što djevicu tako silno tjera na to, da posveti svoje tijelo i svoju dušu Božanskom Otkupitelju, kao ljubav prema Njemu, kako to veli sveti Metodije, biskup olimpski, stavljajući joj u usta ove prekrasne riječi: „Kriste, Ti si mi sve! Čuvam se čistom za Tebe i držeći u rukama zapaljenu svjetiljku, Tebi, Zaručniče, hitam ususret" (30). Ljubav dakle prema Kristu potiče djevicu da uđe u samostanske zidine i da tamo za uvijek ostane, da slobodnije i lakše promatra i ljubi svog nebeskog Zaručnika. I ta je ljubav silno potiče, da se svim silama prihvaća djela milosrđa radi bližnjega sve do smrti.

(27) Isp. S. Cipr., *De habitu virginum*, 4 i 22; P. L. IV. 443—444 i 462; Sv. Ambr., *De virginibus*, lib. I, c 7, n. 37; P. L. XVI, 199.

(28) S. Augustin, *De sancta virginitate*, cc. 54—55; P. L. XL, 428.

(29) *Pontificale Romanum:* De benedictione et consecratione virginum.

(30) Sv. Metod. Olimp., *Convivium decem virginum*. orat. XI, c. 2; P. G. XVIII, 209.

Za te dakle ljude, „koji se ne okaljaše ženama, djevice su naime“ (31), apostol Ivan tvrdi: „Ovi slijede Janje, kamo god pođe“ (32). Razmišljajmo o poticaju, koji im daje sveti Augustin: „Slijedite Janje, jer je i Tijelo Janjeta djevica... S pravom Ga slijedite djevičanstvom srca i tijela, kamo god pođe. Što znači slijediti, ako ne nasljedovati? Jer Krist je trpio za nas i ostavio nam primjer, kako veli apostol Petar, da slijedimo njegove stope“ (33). Ti su svi učenici i zaručnice Kristove prihvatili djevičanstvo, kako veli sveti Bonaventura, „poradi sličnosti s Kristom Zaručnikom, kome postaju po njemu slični“ (34). Njihovoj raspaljenoj ljubavi ne bi baš bilo dosta povezati se s Njime samo vezama duha, nego je svakako potrebno tu svoju ljubav pokazati i nasljedovanjem Njegovih kreposti, a na posebni način usklađenjem svoga života s Njegovim, koji je sav bio proveden na dobro i spas bližnjega. Ako svećenici, ako redovnici i redovnice, ako konačno svi oni, koji su se iz bilo kojih razloga stavili Bogu na službu, gaje savršenu čistoću, to čine prije svega zato, što je njihov Božanski Učitelj živio djevičanski sve do kraja svoga života. Ovako kliče sveti Fulgencije: „Ovaj je Jedinorođeni Božji Sin, i jedini Sin Djevice, jedini Zaručnik svih djevica, plod svetog djevičanstva, dika i ponos, koji je tjelesno rodilo sveto djevičanstvo, za kojeg se duhovno udaje sveto djevičanstvo, od kojeg sveto djevičanstvo prima snagu, da ostane neokaljano, koji to sveto djevičanstvo krasi, da ostane čisto, koji ga kruni, da vječno slavno kraljuje...“ (35).

... Da lakše i slobodnije služimo Bogu

Držimo da je zgodno, Časna Braćo, više razviti i jasnije izložiti, iz kojeg razloga Kristova ljubav potiče velikodušne duše, da se odreknu

(31) *Apoc* 14, 4.
(32) *Ibid.*
(33) *I Petr* 2, 21; S. August., *De sancta virginitate*, c. 27; P. L. XL, 411.
(34) S. Bonaventura, *De perfectione evangelica*, q. 3, a. 3.
(35) Sv. Fulgencije, *Epist.* 3, c. 4, n. 6; P. L. LXV, 326

braka, i koje tajanstvene veze postoje između djevičanstva i savršenosti kršćanske ljubavi. Iz riječi Isusa Krista, što smo ih gore iznijeli, vidi se, da savršeno uzdržavanje od braka oslobađa ljude od teških njegovih obaveza i dužnosti. A po nadahnuću Duha Svetoga apostol naroda izlaže ovim riječima razlog tog oslobođenja: „A hoću, da ste vi bezbrižni..., a onaj koji je oženjen brine se za svjetsko, kako će ugoditi ženi, pa je razdijeljen“ (36). Treba ovdje upozoriti, da apostol nipošto ne kori ljude, što se brinu za svoje žene, niti žene, što nastoje, da se svide svojim muževima. On samo želi istaknuti, da su njihove duše razdijeljene između ljubavi prema bračnom drugu i ljubavi prema Bogu i da ih muče teške brige, radi kojih se — zbog obveza, koje slijede iz skopljenog braka — ne mogu baš lako baviti razmatranjem Božanskih stvari. Bračna dužnost naime, kojom su vezani, jasno traži: „Bit će dvoje u jednom tijelu“ (37). Bračni su naime drugovi vezani međusobnim vezama kako u žalosti, tako i u radosti (38). Lako dakle razabiremo, zašto oni koji se žele posvetiti Bogu, stalež čistog i djevičanskog života prihvaćaju kao stanovito oslobođenje, naime, da mogu potpunije Bogu služiti i svim silama raditi na dobro bližnjega. Kako bi naime mogao — da se poslužimo primjerima — onaj divni vjesnik Evanđeoske istine, sveti Franjo Ksaverski, kako bi mogao onaj milosrdni otac siromaha, sveti Vinko Paulski, onaj vrijedni odgojitelj mladeži, sveti Ivan Bosko, kako bi mogla ona neumorna „majka umirućih“, sveta Franciska Ksaverija Cabrini podnijeti svoje neizmjerne napore i terete, da su se morali brinuti svaki za potrebe duše i tijela svoje djece i svoga bračnog druga?

Djevičanstvo olakšava duhovno uzdizanje i oplođuje apostolat

Još je jedan razlog, zašto oni, koji se žele posve dati na službu spasenja drugih, prihvaćaju

(36) *I Cor* 7, 32—33.
(37) *Gen* 2, 24; isp. Matth 19, 5.
(38) Isp. *I Cor* 7, 39.

djevičanstvo. Naime taj, što su isticali i sveti Oci, kad govore o koristima djevičanstva, koje mogu postići oni, koji se zato posve uzdržavaju od tjelesnih užitaka, da bi bolje uživali u ushitima duhovnog života. Sigurno se naslada ove vrsti — što su i oni javno priznavali — koja se zakonito javlja iz braka, mora u sebi odobriti. Što više, čisti se brak posebnim Sakramentom posvećuje i oplemenjuje. Ipak treba priznati, da se niže sposobnosti ljudske narávi, poslije bijednog Adamovog pada, protive zdravom razumu i da katkada tjeraju čovjeka, da čini nešto, što nije posve časno. Kako naime piše anđeoski naučitelj, ženidba „zaustavlja dušu, da se daje posve u službu Bogu" (39).

Da bi tu duhovnu slobodu duše i tijela postigli djelitelji svetih tajna i da se ne bi uplitali u zemaljske poslove, latinska Crkva traži od njih, da se dragovoljno i slobodno odreknu braka, i da se obvežu obvezom vječne čistoće (40). „Pa iako taj zakon, kako je ustvrdio bl. uspomene Naš predšasnik Pijo XI., uopće ne obvezuje svećenike istočne Crkve, ipak i oni cijene crkveni celibat. A katkada se, kad se radi o vrhovnim stupnjevima hierarhije, nužno traži i zapovijeda" (41).

Treba dalje primijetiti, da se djelitelji Božjih tajna ne odriču posve braka samo zato, što obavljaju apostolsku službu, nego i zato, što služe oltaru. Naime, ako su se već svećenici Staroga Zavjeta uzdržavali od braka u vrijeme, kad su služili u hramu, da ih ne bi zakon, kao i ostale ljude, smatrao nečistima (42), koliko je više zgodno, da blistaju vječnom čistoćom svećenici Isusa Krista, koji svaki dan prikazuju Euharistijsku žrtvu. Što se tiče te savršene uzdržljivosti svećenika,

(39) S. Toma, *Summa theol.*, II—II, q. 186, a. 4.

(40) Isp. *C. I. C.*, kan. 132, § 1.

(41) Isp. Encikliku *Ad catholici sacerdotii fastigium*, A. A. S. XXVII, 1936. str. 24—25.

(42) Isp. *Lev* 15, 16—17; 22, 4; *1 Sam* 21, 5—7; isp. S. Siric. Papa, *Ep. ad Himer.* 7, P. L. LVI, 558—559.

sveti Petar Damjanski opominje ovako pitajući: „Ako je naš Božanski Spasitelj toliko ljubio taj mirisni cvijet savršene čistoće, da se ne samo rodio od Djevice, nego je htio imati djevičanskog hranitelja, kada je još kao maleno dijete plakao u kolijevci, kakvi onda želi da budu oni, koji sada rukuju s Njime, kada vlada neizmjeran i slavan u nebesima?" (43).

Djevičanstvo ima prednost pred ženidbom

Stoga treba prije svega ustvrditi — što Crkva jasno uči — da sveto djevičanstvo ima prednost pred ženidbom. To je već Božanski Spasitelj savjetovao svojim učenicima kao savjet savršenijeg života. (44). A apostol Pavao, nakon što govori o ocu, koji je udao svoju kćer, veli: „Dobro radi", i odmah nadodaje: „A koji se ne veže, bolje radi" (45). Taj apostol, uspoređujući djevičanstvo sa ženidbom, izražava svoje mišljenje ne jednom i to ovim riječima: „Jer bih htio, da svi budu kao i ja... A neoženjenima i udovicama velim: Dobro im je, ako ostanu kao i ja" (46). Ako dakle djevičanstvo, kako smo ga opisali, nadilazi ženidbu, to je najviše radi toga, što ono ide za postignućem izvrsnijeg cilja; (47) i stoga, što mnogo pridonosi, da se čovjek može posve dati Bogu u službu, dok je naprotiv duh onoga, koji je vezan bračnim vezama i ženidbenim dužnostima, manje više „razdijeljen" (48).

Promotrimo li obilje plodova, koji iz djevičanstva slijede, tada nam se svakako njegova prednost pokazuje u još većem svijetlu: „jer se po plodu poznaje stablo" (49).

(43) S. Petar Damjan., *De coelibatu sacerdotum*, c. 3; P. L. CXLV, 384.

(44) Isp. Matth 19, 10—11.

(45) *1 Cor* 7, 38.

(46) *Ibid.* 7, 7—8; isp. 1 i 26.

(47) Isp. S. Toma, *Summa theol.*, II—II, q. 152, aa. 3—4.

(48) Isp. *1 Cor* 7, 33.

(49) Matth 12, 33.

Djevice su uvijek bile čast i ponos Crkve

Pomisao na onu beskrajnu falangu djevica i apostola, koji su se od prvih kršćanskih vremena pa do danas uzdržavali od ženidbe, da bi se lakše i potpunije iz ljubavi prema Kristu posvetili spasenju bližnjih i tako divno razvili poticaje vjere i ljubavi, ispunjuje Nam dušu preveliko radosti. Naime, iako ne želimo, kako je i pravo, nešto umanjiti ili oduzeti od zasluga i apostolskih uspjeha onih, koji se bore u redovima Katoličke Akcije i postižu plodove svojom marljivošću, koje često ne mogu postići ni sami svećenici, ni redovnici ni redovnice, ipak znamo, da najviše tim posljednjima treba pripisati bez sumnje djela te ljubavi. Oni naime ljudski život, koje god dobi i položaja, velikodušno prate i upravljaju. I kolikogod puta umorno i nemoćno umiru, tu svetu službu drugima predaju kao nasljedstvo, da je nastave. Tako se često događa, da dijete, tek što je rođeno, prihvaćaju djevičanske ruke i sve ima, što bi mu vlastita majka svojom majčinskom ljubavlju mogla dati. A kad postane veće i dođe k razumu, njima se povjerava, da mu u dušu uliju zapovijedi kršćanske nauke i njegov dah napune prikladnim znanjem i pravo usmjere njegov um i srce. Ako je tko bolestan, opet mu na raspolaganju stoje oni, koji, potaknuti Kristovom ljubavlju, nastoje svojim brigama i prikladnim lijekovima učvrstiti njegovo zdravlje. Ako je tko bez roditelja, ako ga muči bijeda i društvene tjeskobe, ako padne u zatvor, nije lišen utjehe i pomoći, nego ga svećenici, redovnici i redovnice primaju kao bolesni ud otajstvenoga tijela, imajući na umu one riječi Božanskog Spasitelja: „Bio sam gladan i dali ste mi jesti, bio sam žedan i dali ste mi piti, gost sam bio i primili ste me, gol sam bio i pokrili ste me, bolestan sam bio i posjetili ste me, u zatvoru sam bio i došli ste k meni... Zaista vam kažem, kad se učinili jednomu od najmanje moje braće, meni ste učinili" (50). A što da kažemo

(50) Matth 25, 35—36, 40.

u pohvalu onih propovjednika Božanske riječi, koji daleko od svoje domovine, podnoseći nadljudske napore, obraćaju pogansko mnoštvo na katoličku vjeru? Što o svetim Kristovim zaručnicama, koje im pružaju dragocjenu pomoć? Svima njima ponavljamo riječi, koje napisasmo u apostolskoj Poruci *Menti Nostrae:* „...zakonom celibata svećenik ne gubi onu očinsku povlasticu, nego je povećava, kad ne rađa djecu za zemlju i ovaj bijedni život, nego za nebeski život, koji uvijek ostaje". (51).

Djevičanstvo nije plodno samo zbog vanjskih pothvata i djela, kojima se mogu lakše posvetiti oni, koji ga prihvaćaju, nego i zbog savršene ljubavi prema bližnjemu, koja se očituje u molitvama, što ih obavljaju raspaljeni ljubavlju prema njima i zbog velikih nevolja, koje rado i dragovoljno podnose iz istog razloga. Tome posvetiše cijeli svoj život Božji sluge i zaručnice Isusa Krista, a osobito oni i one, koji provode svoj život unutar samostanskih zidina.

Konačno, samo djevičanstvo, Kristu posvećeno, po sebi posvjedočava takvu vjeru u nebesko kraljevstvo i pokazuje takvu ljubav prema Božanskom Spasitelju, da nije baš čudno, što ono rađa obilnim plodovima svetosti. Djevice naime i svi oni, koji se daju na apostolat, i koji se obvezuju na savršenu čistoću, njih dakle ogromni broj, krasi Crkvu Božju velikom svetošću svoga života. Djevičanstvo im u dušu ucijepljuje takvu snagu, da ih može natjerati i u mučeništvo, ako je potrebno. A to posve jasno uči i povijest, koja nam iznosi pred oči, na divljenje svima, tolike čete djevica, počevši od svete Agneze Rimske, pa sve do Marije Goretti.

„Andjeoska je krepost" svjedočanstvo žive ljubavi Crkve prema svom Božanskom Zaručniku

I ne zove se djevičanstvo bez razloga andjeoskom krepošću. Sveti Ciprijan pišući djevicama s pravom ovako tvrdi: „Što ćemo biti, vi ste

(51) *A. A. S.* XLII, 1950, str. 663.

počele biti. Vi slavu uskrsnuća imate već na ovome svijetu, prolazite kroz svijet bez prljavštine svijeta. Ustrajnošću u djevičanskoj čistoći jednake ste nebeskim andjelima" (52). Dušom žednom najčišćeg života i žarkom željom postići kraljevstvo nebesko, djevičanstvo se ukazuje kao „dragocjeni biser" poradi kojega netko „proda sve što ima i kupi ga" (53). A oni, koji su vezani ženidbom, kao i oni, koji se valjaju u blatu mana, kada vide djevice, često se dive ljepoti njihove bijele čistoće, i osjećaju, da ih one potiču, da idu za nečim, što nadvisuje sjetilne naslade. To tvrdi Akvinac, pišući slijedeće: „Djevičanstvu se pripisuje najkrasnija ljepota" (54) i sigurno je tu razlog, zašto djevice sve privlače. Osim toga, zar očito svi ti ljudi i žene ne pokazuju svojom savršenom čistoćom, da je ta moć duha nad pokretima tijela učinak Božanske pomoći i znak čvrste kreposti?

Na posebni je način na mjestu istaći najljepši plod djevičanstva: svete nam naime djevice stavljaju pred oči vidno i savršeno djevičanstvo same Majke Crkve i svetost najtjesnije njezine i njihove veze s Kristom. Biskup se služi ovim riječima obavljajući obred posvete djevica i moleći smjerno Boga, i koje su prema tome vrlo mudro napisane: „da postanu uzvišenije duše, koje ne će prezirati ženidbu, željeti sakramenat, niti nasljedovati, što se ženidbom čini, nego da ljube, što ženidba označuje" (55).

Činjenica, da su djevice žive slike one savršene veze i neporočnosti, kojom je Crkva povezana sa svojim Božanskim Zaručnikom, služi im bez sumnje na čast. I što one pružaju divni znak svetosti što cvate i one duhovne plodnosti, kojom se odlikuje zajednica, koju je osnovao Isus Krist, to zaista donosi toj istoj zajednici tako veliko i

(52) S. Cipr., *De habitu virginum*, 22; P. L. XVI, 462; isp. S. Ambroz., *De virginibus*, lib. I, c. 8. n. 52; P. L. XVI, 202.
(53) Matth 13, 46.
(54) S. Toma, *Summ. th.*, q. 152, a. 5.
(55) *Pontificale Romanum:* De benedictione et consecratione virginum.

tako silno veselje. O toj stvari prekrasno piše Ciprijan: „To je cvijet crkvenoga stabla, dika i ures duhovne milosti, krasni dar, čisto i nepokvareno djelo hvale i časti, slika Božja, koja odgovara svetosti Gospodnjoj, ljepši dio Kristova stada. Po njima se veseli i krasno cvjeta plodnost Majke Crkve. I kolikogod više brojem djevičanske duše napreduju, toliko više raste i veselje Majke" (56).

II. Osuda zabluda i nauka Crkve u pogledu savršene čistoće

Ta je nauka, koja ističe, da djevičanstvo i celibat posve nadilazi brak, bila jasno izložena, kako rekosmo, već od Božanskog Spasitelja, kao i od apostola naroda. Isto je tako tu nauku proglasio i sveti Tridentinski Sabor (57), na kojem je ona proglašena kao dogma kršćanske vjere, i složno su je naučavali sveti Oci i crkveni učitelji. Stoga su je i Naši Predšasnici, kao i Mi sami, kad nam se god učinilo podesnim, izlagali i veoma preporučivali. A budući da i u najnovije vrijeme ima takvih, koji tu nauku, koju je Crkva primila od starijih, napadaju ne bez velike pogibelji i štete za vjernike, smatramo Svojom dužnošću, da ovim apostolskim Pismom uzmemo stvar u razmatranje i da otkrijemo i odbacimo zablude ovakve vrste, koje se vrlo često iznose pod prividnim izgledom istine.

Čistoća ne škodi ljudskom organizmu

Prije svega su sigurno zastranili oni, koji daleko od općeg mišljenja liječnika, kojih je mišljenje Crkva uvijek cijenila, smatraju naravni instinkt spolnog nagona važnim i višim zahtjevom ljudskog ustrojstva i odatle zaključuju, da čovjek ne može cijeli život potiskivati tu težnju bez pogibelji za svoje tijelo, a najviše bez opasnosti, da mu stradaju živci i da prema tome čistoća nanosi štetu ravnoteži ljudskog organizma.

(56) S. Cipr., *De habitu virginum*, 3; P. L. IV, 443.
(57) Sjednica XXIV, kan. 10.

Onaj zahtjev, kako s pravom kaže sveti Toma, u našoj naravi leži dublje usađen, koji se odnosi na njezino održavanje, dok je naklonost, koja nastaje iz seksualnih poriva, na drugom mjestu. I osim toga ravnanju i poticanju ljudskog razuma pripada, što je posebna povlastica naše ljudske naravi, sve te instinkte i porive te vrste ublaživati i pravim gospodstvom nad njima, učiniti ih plemenitijima (58).

Nažalost, poslije prvog Adamova grijeha, uznemirene tjelesne sposobnosti nastoje zagospodariti ne samo osjetilima, nego i dušama, zamračujući pamet i slabeći volju. I zato nam se daje milost Isusa Krista, posebno po sakramentima, da živeći po duhu, tijelo dogonimo u pokornost (59). Krepost čistoće ne traži od nas, da ne osjećamo žalac požude, nego prije to, da je podložimo zrelom razumu i zakonu milosti, boreći se svim silama za ono, što je u ljudskom i kršćanskom životu plemenitije.

Da bismo stekli savršeno gospodstvo duha nad tijelom, potrebno je uzdržavati se ne samo od čina, koji se izravno protive čistoći, nego velikodušno i rado ostaviti i sve ono, što se i izdaleka više ili manje protivi činima te kreposti: tada naime duh potpuno ravna tijelom i duhovni svoj život može razvijati mirno i slobodno. Tko dakle ne vidi od onih, koji se oslanjaju na kršćanska načela, da savršena čistoća i djevičanstvo ne samo da ne škodi naravnom rastu muževa i žena i naravnom napretku, nego, što više, da ga povećaje i oplemenjuje?

Djevičanstvo posvećuje bolje od ženidbe

Nedavno smo sa žalosnim srcem osudili mišljenje onih, koji idu dotle, pa misle, da je ženidba jedino sredstvo, kojim se može zaštititi naravni rast ljudske osobe i potrebna savršenost (60). Neki naime tvrde, da Božanska milost, koju

(58) Isp. S. Toma, *Summ Th.*, I—II, q. 94, a. 2.
(59) Isp. *Gal* 5, 25; *1 Cor* 9, 27.
(60) Isp. Allocutio ad Moderatrices supremas Ordinum et Institutorum Religiosarum, 15. rujna 1952; A. A. S. XLIV, 1952, str. 82. 4

sakramenat ženidbe daje *ex opere operato* tako čini izvršavanje ženidbe svetim, da postaje uspješnije sredstvo za spajanje pojedinih duša s Bogom, od samog djevičanstva, kad je baš kršćanski brak sakramenat, a ne djevičanstvo. Izjavljujemo, da je ta nauka lažna i štetna. Sigurno je, da taj sakramenat daje Božansku milost zaručnicima, da mogu sveto izvršavati ženidbenu dužnost. Sigurno učvršćuje vezu međusobne ljubavi, kojom se oni međusobno povezuju. Ali sigurno nije zato ustanovljen, da izvršavanje braka učini kao nekim sredstvom, po sebi prikladnijim, da bi duše zaručnika vezom ljubavi jače privezao sa samim Bogom (61). Naprotiv, zar apostol Pavao ne priznaje bračnim drugovima pravo, da da se kroz neko vrijeme uzdrže od bračnih dužnosti, da bi se mogli baviti molitvom (62), zato što takvo uzdržavanje čini slobodnijim duh, koji se želi posvetiti nebeskim stvarima i molitvi Bogu?

Konačno, ne može se tvrditi — kako to neki rade — da je „međusobna pomoć" (63), koju zaručnici u kršćanskoj ženidbi traže, savršenija pomoć od *samoće srca,* kako vele, djevica i neženja, da bi postigli vlastito posvećenje. Naime, iako su se svi oni, koji prihvatiše stalež savršene čistoće, odrekli ljudske ljubavi, nipošto se radi toga ne može ustvrditi, da su zbog toga odricanja umanjili ili iznakazili svoju ljudsku osobu. Oni naime od nebeskog Davaoca darova primaju nešto duhovno, što onu „međusobnu pomoć", koju daju bračni drugovi jedno drugomu, znatno nadvisuje. Budući da se oni posve predaju njemu, koji je njihovo počelo, i budući da s njime sudjeluju na istom životu, sebe same nipošto ne umanjuju, nego se vrlo mnogo uvećavaju. Tko naime može potpunije od djevica

(61) Isp. Decret sv. Oficija, *De matrimonii finibus,* 1. travnja 1944. A. A. S. XXXVI, 1944. str. 103.
(62) Isp. *1 Cor* 7, 5.
(63) Isp. *C. I. C.*, kan. 1013 § 1.

pripisivati one riječi svetog Pavla: „Živim, ali ne živim ja, nego živi u meni Krist?" (64).

Iz tog razloga premudro Crkva smatra, da treba štititi svećenički celibat. Znade naime, da on jest i da će biti izvor Božanskih milosti, koje ih čvršće povezuju s Bogom.

Apostolat u djevičanstvu je plodonosniji.

Držimo da je na mjestu s nekoliko se riječi osvrnuti i na zabludu onih, koji, da bi mladiće odvratili od sjemeništa ili djevojke od redovničkih ustanova, nastoje im utuviti u dušu, da Crkva danas više treba ispovijedanje i pomoć kršćanske vjere onih, koji, vezani brakom, provode zajednički život s ostalima, nego li pomoć svećenika i redovnica, koji se zbog položenog zavjeta čistoće na neki način otcijepljuju od ljudskog društva. Svatko uviđa, Časna Braćo, kako je navedeno mišljenje lažno i opasno.

Daleko je od nas, da bismo željeli zanijekati i ne priznati katoličkim ženidbenim drugovima, da mogu ostvariti divne i spasonosne plodove svjedočanstvom svoje kreposti, primjerom svoga kršćanskog života, gdje god se nalazili i u kojim se god životnim okolnostima kretali. Ipak, koji iz toga izvodi tvrdnju, da je bolje živjeti u braku, nego se posve posvetiti Bogu, bez sumnje izvrće i miješa pravo stanje stvari. Živo naime želimo, Časna Braćo, da oni, koji su već sklopili ženidbu ili koji je kane sklopiti, budu na zgodan način poučeni, da su pod teškom obvezom obvezani, ne samo pravo i valjano odgajati svoju djecu, koju imaju ili koju će imati, nego i svjedočanstvom svoje vjere i primjerom svoje kreposti ostale koliko mogu pomagati. Ipak moramo, po dužnosti svoje službe, posve osuditi one, koji nastoje mladiće odvratiti od ulaska u sjemenište ili od Redova i Kongregacija i od održavanja svetih zavjeta, savjetujući im, da bi mogli, ako bi sklopili ženidbu, kao očevi i majke, otvorenim i javnim ispovijedanjem svoga kršćanskog života, postići veće duhovno dobro. Sigurno bi bolje i ispravnije učinili, ako bi one bezbrojne, koji žive u braku, koliko mogu više poticali, da pomoćnim svojim radom rade u apostolatu u laičkim redovima, nego li da mladiće, kojih danas — nažalost — nema mnogo i koji se žele posvetiti Božanskoj službi, nastoje odvraćati od djevičanstva. Uz ovo zgodno piše Ambrozije: „Uvijek je spadalo na svećeničku milost bacati sjeme čistoće i buditi ljubav prema djevičanstvu" (65).

Osim toga smatramo da je potrebno spomenuti, kako je posve krivo tvrditi, da su oni, koji su posve prihvatili savršenu čistoću, stranci u ljudskoj zajednici. Svete naime djevice, koje svoj život posvećuju službi siromašnih i bolesnih, ne praveći nikakvu razliku među njima prema rodu, socijalnom redu ili vjeri, zar se intimno ne sjedinjuju s njihovim bolima i bijedama, zar ih nježno ne ljube, kao da bi u stvari bile njihove majke? Isto tako i svećenik, potaknut primjerom Božanskog Učitelja, obnaša službu dobrog Pastira, koji poznaje svoje ovce i poimenice ih zove (66). I baš radi savršene čistoće, koju gaje ti svećenici, redovnici i redovnice, mogu se svima dati i sve ljubiti Kristovom ljubavlju. Pa i oni, koji provode kontemplativni život zaista mnogo pridonose dobru Crkve, jer ne samo svoje molitve i vapaje, nego i svoju žrtvu prinose za spas drugih. I ako se u sadašnjim vremenima dadu na djela apostolata i ljubavi, koja smo pokazali u apostolskom Pismu *Sponsa Christi* (67), i iz toga ih razloga treba pohvaliti. I ne mogu se smatrati strancima u ljudskom društvu, kad upravo dvostruko rade na njihovu duhovnom napretku.

(64) *Gal* 2, 20.

(65) S. Ambroz., *De virginitate*, c. 5, n. 26; P. L. XVI, 272.

(66) Isp. Jo 10, 14; 10, 3.

(67) Isp. *A. A. S.*, XLIII, 1951, str. 20.

III. Sredstva za očuvanje savršene čistoće

Pređimo sada, Časna Braćo, na ono, što se može iz te crkvene nauke o ljepoti djevičanstva izvesti za život.

Prije svega treba otvoreno izjaviti: zato, što djevičanstvo treba smatrati nečim odličnijim od braka, ne slijedi, da je ono nužno za postignuće kršćanske savršenosti. Jer može postojati svetost života i bez čistoće, koja je posvećena Bogu. To svjedoče mnogobrojni sveti ljudi i žene, koje Crkva časti javnim štovanjem, koji su bili vjerni bračni drugovi, i koji su bili izvrsni očevi i odlične majke. Osim toga nije baš rijetko susresti bračne drugove, koji najozbiljnije nastoje oko kršćanske savršenosti.

Slobodni i pametni izbor

Treba osim toga spomenuti, da Bog zapovijeđu ne poziva sve na djevičanstvo, kako to uči sveti Pavao ovim riječima: „Za djevice nemam zapovijedi, nego dajem savjet“ (68). Dakle nas na prihvaćanje savršene čistoće potiče samo savjet, da bi ona mogla one, „kojima je dano“ (69) sigurnije i lakše dovesti k evanđeoskoj savršenosti, kojoj teže i da bi postigli nebesko kraljevstvo. Stoga se ona, kako veli sv. Ambrozije, ne „nameće, nego predlaže“ (70).

Iz tog razloga savršena čistoća traži od kršćana s jedne strane slobodni izbor prije nego se posve dadu i predadu Bogu, a s druge strane taj uzvišeni dar zahtijeva i posebnu milost od samoga Boga (71). Već Božanski Spasitelj o toj stvari ovako govori: „Svi ne shvaćaju riječ, nego kojima je dano... Tko može shvatiti, neka shvati“ (72). Razmatrajući pažljivo tu svetu Spasiteljevu izjavu, Jeronim sve potiče „da svaki omjeri svoje sile, može li ispuniti zapovijedi djevičanstva i

(68) *I Cor* 7,25.
(69) Matth 19,11.
(70) S. Ambroz., *De viduis*, c. 12, n. 72; P.L. XVI, 256; isp. S. Cipr., *De habitu virginum*, c. 23; P. L. IV 463.
(71) Isp. *I Cor* 7,7.
(72) Matth 19, 11 — 12.

čistoće. Po sebi je naime čistoća lijepa i privlačiva. Ali treba dobro omjeriti sile, da shvati, koji može shvatiti. Glas Božji kao da potiče i kao da svoje vojnike bodri i poziva na nagradu za čistoću. Tko može shvatiti, neka shvati: tko se može boriti, neka se bori, neka pobijedi i nadvlada“ (73).

Čistoća je teška krepost...

Čistoća je teška krepost. Da je netko može prihvatiti, traži se ne samo, da ima čvrstu volju i izričitu odluku, da se posve i za uvijek uzdržava od svih zakonitih užitaka, koje brak sa sobom nosi, nego da obuzdava i smiruje bdjenjem i borbom buntovne pokrete duha i tijela, da bježi od uznemiravanja svijeta, da svladava navale đavolske. Kako su istinite one riječi svetog Ivana Zlatoustoga: „I plod i izvor djevičanstva je raspeti život“ (74). Djevičanstvo je prema Ambroziju kao žrtva i sama je djevica „prinos čistoće, žrtva djevičanstva“ (75). Što više, sveti biskup Metod Olimpiski uspoređuje djevice s mučenicima (76), a sveti Grgur Veliki uči, da savršena čistoća nadomješta mučeništvo: „Premda naime nemamo prilike za progonstvo, naš mir ipak ima svoje mučeništvo, jer iako svoje vratove ne podmećemo pod mač, ipak duhovnim mačem sječemo u duši tjelesne želje“ (77). Stoga čistoća, posvećena Bogu, zahtijeva jake i odvažne duše, koje su spremne da biju svoj boj i pobijede „poradi nebeskog kraljevstva“ (78).

Svi oni, koji iz iskustva znadu, da su slabi u toj stvari, prije nego zađu tim uskim putem, neka ponizno poslušaju ovu opomenu svetog Pavla: „Ako li se ne uzdrže, neka se žene i

(73) S. Jeronim, *Comment. in Matth.*, 19,12; P. L. XXVI, 136.
(74) S. Ivan Zlat., *De virginitate* 80; P.G. XLVIII, 592.
(75) S. Ambroz., *De virginibus*, lib. I, c. 11, n. 65; P. L. XVI, 206.
(76) Isp. S. Metod Olimp., *Convivium decem virginum*, Orat. VII, c. 3; P. G. XVIII, 128-129.
(77) S. Grgur Vel., *Hom. in Evang.*, lib. I, hom. 3, n. 4; P. L. LXXVI, 1089
(78) Matth 19,12.

udaju. Jer je bolje ženiti se, nego li gorjeti" (79). Mnogima je teret neprestane uzdržljivosti bez sumnje toliko težak, da se on njima ne bi mogao savjetovati. Isto tako svećenici, koji su po svojoj teškoj službi dužni savjetom pomagati mladiće, koji teže k svećeništvu ili koji žele prihvatiti redovnički način života, pa kažu, da ih na to potiče neka prirodna sklonost duše, neka ih potaknu, da stvar dobro promotre, i da ne pođu tim putem, ako nema nade, da će njime ustrajno i sretno ići do kraja. Neka razborito prosude njihovu prikladnost, saslušavši i mišljenje liječnika, kolikogod puta bude bilo potrebno. Tada pak, ako i dalje ostane ozbiljna sumnja, napose iz stečenog iskustva u prošlom životu, neka založe svoj auktoritet, da kandidati odustanu od traženja savršene čistoće i neka ih ne pripuste svetim redovima ili redovničkim zavjetima.

...Ali je moguća uz milost Božju

No, iako je čistoća teška krepost, ipak je vjerno i savršeno mogu sačuvati oni, koji velikodušno odgovore na poziv Isusa Krista, zrelo promislivši, i koji učine sve što mogu, da je postignu: Kada naime prihvate stalež takve čistoće ili celibata, primit će od Boga dar milosti, kojim će darom potpomognuti moći izvršiti svoju odluku. Stoga, ako ih slučajno ima, koji ne osjećaju, da imaju dar čistoće, iako su se zavjetovali (80), neka stoga ne misle, da ne mogu u toj stvari udovoljiti svojim obvezama: *„Jer Bog ne zapovijeda ono što je nemoguće, nego zapovijedajući opominje i učiniti što možeš, i tražiti što ne možeš* (81) i pomaže da možeš" (82). Tu istinu, punu utjehe, stavimo pred oči onima, kojima je volja oslabljena živčanim poremećajima i kojima neki liječnici, katkad i katolici, odveć olako savjetuju — navodeći posebni razlog — da se izuzmu od ovakve obveze, jer oni naime ne

(79) *I Cor* 7,9.
(80) Isp. *Trident. Konc.,* sjed. XXIV, kan. 9.
(81) Isp. S. Augustin, *De natura et gratia,* c. 43, n. 50; P. L. XLIV, 271.
(82) *Trident. Konc.,* sjed. VI, c. 11.

mogu bez štete po duševnu ravnotežu, očuvati čistoću. Koliko je korisnije i zgodnije i one, koji su na taj način slabi, pomoći, da bismo učvrstili njihovu volju i upozoriti ih, da je i njima moguća čistoća prema apostolovim riječima: „Vjeran je Bog, koji vas ne će pustiti, da se iskušate većma, nego što možete, nego će učiniti s kušnjama povoljan izlaz, da mognete podnijeti" (83).

A ovo su pomoćna sredstva, koja nam je preporučio sam Otkupitelj, kojima ćemo uspješno zaštititi svoju krepost: pažljiva naime i trajna budnost, kojom izvršujemo sve, što je u našoj sposobnosti. A osim toga stalna molitva, kojom od Boga prosimo, što radi svoje slabosti postići ne možemo: „Bdijte i molite, da ne padnete u napast: duh je istina voljan, ali je tijelo slabo" (84).

...Bdjenje i mrtvenje...

Ovakva budnost, koja se proteže na svaki čas života i na svaku okolnost i prilike, vama je bezuvjetno potrebna: „Tijelo vojuje protiv duha, a duh protiv tijela" (85). Ako netko tim mekama tijela popusti, pa makar malo, vrlo lako će osjetiti, kako pomalo klizi u ona tjelesna djela, koja nabraja apostol (86), a koja su najgore i najružnije ljudske mane.

Stoga treba da prije svega bdijemo nad pokretima strasti i sjetila, i da ih tako obuzdavamo svojevoljnom strogošću života i mrtvenjem tijela, da ih učinimo podložnima zdravom razumu i Božjem zakonu: „A oni, koji su Kristovi, raspeše svoje tijelo s manama i požudama" (87). Sam Apostol naroda o sebi priznaje: „Kažnjavam svoje tijelo i dovodim u pokornost, da ne bih sam bio osuđen, dok drugima propovijedam" (88). Svi su sveti ljudi i svete žene strogo bdje-

(83) *I Cor* 10, 13.
(84) Matth. 26, 41.
(85) *Gal* 5, 17.
(86) Isp. *ibid* 19—21.
(87) *Ibid* 24.
(88) *I Cor* 9, 27.

li nad pokretima svojih osjećaja i strasti i te su pokrete katkada najoštrije obuzdavali prema riječima samog Božanskog Učitelja, koji kaže: „A ja vam kažem, da je svaki, koji pogleda ženu s grješnom željom, već sagriješio s njome u srcu svome. I ako te tvoje desno oko sablažnjava, iskopaj ga i odbaci od sebe, jer je bolje, da ti propadne jedno oko, nego da cijelo tijelo padne u gehenu" (89). Ovom opomenom, kako očito izlazi, naš Božanski Spasitelj traži od nas prije svega to, da ni srcem ne popustimo nikada grijehu, i isto tako da čvrstom voljom odbijamo sve, što bi moglo, pa i na najmanji način, povrijediti tu prekrasnu krepost. U toj stvari čovjek ne može nikada biti dosta oprezan, i nikada dovoljno strog. Ako nekomu njegovo slabo zdravlje ili kakvi drugi razlozi onemogućuju teže strogosti tijela, ipak ga nikada ti razlozi ne izuzimaju od obveze, da bdije i da iznutra obuzdava samoga sebe.

...Izbjegavanje napasti i grješnih prilika

Osim toga dobro je napomenuti — što uostalom uče sveti Oci (90) i crkveni Učitelji (91), da se teže možemo oprijeti mamcima grijeha, zamkama požude, ako im se direktno suprotstavimo, nego radije, da ih prema svojim silama izbjegavamo. Da bismo zaštitili čistoću, prema riječima svetog Jeronima, više vrijedi bježanje od otvorenog boja: „Bježim, da ne budem pobijeđen" (92). Ovaj bijeg treba shvatiti tako, da marljivo odbacujemo ne samo prilike za grijeh, nego treba, da u ovakvim borbama svoj duh i svoje srce uzdignemo na Božanske stvari, a posebno da upremo oči u Onoga, kome smo posvetili svoje djevičanstvo. „Pogledajte ljepotu Onoga koji vas ljubi" (93), kako opominje sveti Augustin.

(89) Matth 5, 28—29.
(90) Isp. S. Cezar. Arelat., *Sermo 41;* izd. G. Morin, Maredsous, 1937, sv. I. str. 172.
(91) Isp. S. Toma, *In Ep. I ad Cor VI,* lect. 3; Franjo Saleški, *Introduction à la vie devote,* IV dio, c. 7; S. Alfonzo Liguori, *La vera sponsa di Gesu Cristo,* c. I, n. 16; c. 15. n. lo.
(92) S. Jeronim, *Contra Vigilant.,* 16: P. L. XXIII, 352.

Sveti su ljudi i svete žene uvijek smatrali najboljim sredstvom borbe protiv ovakovih napasti bijeg i pažljivu budnost, kojim sredstvima treba da se najbrižnije čuvamo od svih grješnih prilika. Međutim se čini, da se danas svi s time ne slažu. Neki naime tvrde, da se svi kršćani, a osobito svećenici, ne smiju, kao u stara vremena, odvajati od svijeta, kako vele, nego treba da budu u svijetu i stoga je potrebno, da se izvrgnu opasnosti, potrebno je — vele — okušati svoju čistoću, da tako bude jasno, imaju li ili nemaju sposobnost, da se opru. Sve dakle treba da vide mladi klerici, tako da nauče sve ravnodušno gledati i da tako postanu otporni protiv svih napasti. Stoga lako dopuštaju, da mogu, ne pazeći ni na kakvu čednost, bacati oko na sve, na što im ono padne; da mogu posjećivati kina, pa i one komade, koje su zabranili katolički cenzori; da mogu prelistavati novine, pa i besramne; da mogu čitati ljubavne romane, koji se nalaze na Indeksu zabranjenih knjiga, ili koji su zabranjeni po prirodnom zakonu. I to dopuštaju zato što misle, da se danas mnoštvo hrani takvim izdanjima i novinama, a način mišljenja i osjećanja tog mnoštva moraju poznavati oni, koji im žele pomoći. A lako uviđamo, da je to krivi i lažni način odgajanja klera i da tako ne bi postigao svetost povjerene službe. Onaj naime, „koji voli pogibao, u njoj će i propasti" (94). I ovdje nam zgodno dolazi opomena svetog Augustina: „Nemojte reći, da su vam srca čedna, ako su vam oči nečedne, jer je nečedno oko znak nečedna srca" (95).

Ovako žalosna praksa se nesumnjivo temelji na velikoj zabludi i zbrci kod zaključivanja. Istina: Krist je Gospodin ustvrdio za apostole:

(93) S. August., *De sancta virginitate,* c. 54; P. L. XL, 428.
(94) *Eccli* 3, 27.
(95) S. August., *Epist.* 211, n. lo; P. L. XXXIII, 961.

„Poslah ih u svijet“ (96), ali je prije toga za njih rekao: „Nisu od svijeta, kao što nisam ni ja od svijeta“ (97), a Božanskog je svoga Oca molio ovim riječima: „Ne molim te, da ih uzmeš od svijeta, nego da ih čuvaš od zla“ (98). I sama je Crkva, koja radi prema tim istim načelima, izdala zgodne i pametne norme (99), da svećenike odvrate od zlih napasti, u koje bi lako mogli upasti oni, koji se kreću u svijetu i koje direktive stavljaju u sigurnost svetost njihova života, dosta daleko od briga i naslada ljudi laika.

Iz još većih razloga treba da budu odijeljeni od svjetske buke mladi klerici, zato što ih treba odgajiti za duhovni život i za svećeničku i redovničku savršenost, prije nego izađu da biju svoj boj; da proborave u sjemeništu ili skolastikatu dulje vrijeme, gdje ih treda poučavati i marljivo i vrijedno obrazovati, da upoznaju ona pitanja, koja treba znati, koja postavlja današnje vrijeme, prema načelima, koja smo dali u Svojoj Poruci *Menti Nostrae* (100). Koji bi naime vrtlar, kakvu malu biljku, ali još nježnu, zato izložio buri i vjetru, da iskuša njezinu čvrstoću, koje još nema? A pitomce i skolastike u sjemeništima treba smatrati još slabim biljkama, koje je još potrebno držati na sigurnom i pomalo spremati za borbu i otpor.

Kršćanska stidljivost

Svakako će bolje i korisnije učiniti odgojitelji duhovne mladeži, ako budu usadili u duše mladića načela kršćanske čednosti, koja je toliko važna za potpuno očuvanje djevičanstva i koja

(96) Jo 17, 18.
(97) *Ibid* 19.
(98) *Ibid* 15.
(99) Isp. *C. I. C.*, kan. 124—142. Isp. Bl. Papa Pijo X, Exhort. ad clerum cathol. *Haerent animo*, A. A. S., XLI, 1908, str. 565—573; Pijo Papa XI, Enciklika *Ad catholici sacerdotii fastigium*, A. A. S., XXVIII, 1936, str. 23—30; Pijo XII, Apostolska Poruka *Menti Mostrae*, A. A. S., XLII, 1950, str. 692—694.
(100) Isp. *A. A. S.* XLII, 1950. str. 690—691.

se uistinu može nazvati razboritost čistoće. Čednost se naime obazire i na pogibao, koja prijeti i zabranjuje, da se tko izloži pogibelji, i zapovijeda, da se klonemo i nekih okolnosti, od kojih netko manje razborit ne bježi. Čednost ne voli ružnih ni prostih riječi i straši se i od najmanje nečednosti, marljivo se čuva sumnjivog prijateljstva s osobama drugog spola, a duh potiče da iskazuje dužno poštovanje tijelu, koje je ud Kristov (101) i hram Duha Svetoga (102). Onaj, koga resi kršćanska čednost, ne želi nikakav grijeh nečistoće i od njega se uzdržava, kad ga god privlači njegova zamka.

Čednost nadalje roditeljima i odgojiteljima nadahnjuje i stavlja na usta zgodne riječi, kojima treba odgajati mladenačku svijest u čistoći. Stoga, kako smo upozorili u alokuciji, koju smo nedavno održali, tu čednost ne smijemo tako shvatiti, da se ona izjednači s vječnom šutnjom, i da o tom, kod moralnog odgoja, nikada ne bude ni jedne, pa ni oprezne riječi“ (103). Zaista u naše vrijeme neki odgojitelji i učitelji previše često uzimaju u dužnost, da nevine dječake i djevojčice tako poučavaju o tajnama ljudskog začeća, da vrijeđaju njihov stid. A kršćanska razboritost traži, da u toj stvari mora postojati umjerenost i opreznost.

Ovu naime stidljivu čednost podržava strah Božji, onaj naime sinovski strah, koji se temelji na kreposti duboke kršćanske poniznosti, po kojem se čuvamo najvećom brigom svakog grijeha, kako to naš Predšasnik Klement I. tvrdi ovim riječima: „Onaj, koji je čist tijelom, neka se ne hvali, kad znade, da je drugi, koji mu dade dar uzdržljivosti“ (104). A koliko kršćanska poniznost znači za čuvanje čistoće, nitko nije možda jasnije učio od Augustina: „Budući da je uzdržljivost,

(101) Isp. *I Cor* 6, 15.
(102) *Ibid* 19
(103) Alokucija *Magis quam mentis*, od 23. rujna 1951; A. A. S. XLIII, 1951, str. 736.
(104) S. Klem. Rimski, *Ad Corinthios*, XXXVIII, 2; izd. Funk—Diekamp, *Patres Apostolici*, sv. I., str. 148.

a posebno djevičanstvo, veliko dobro kod Božjih svetaca, najbudnije treba pripaziti, da se ne pokvari ohološću . . . Ovo dobro, koliko vidimo da je veće, toliko se više bojimo kradljivca oholosti, da ne propadne. Samo Bog, koji je dao i *Bog, koji je ljubav,* čuva to djevičansko dobro (105). Čuvar je dakle djevičanstva ljubav, a taj čuvar počiva na poniznosti" (106).

Pomoć molitve i sakramenata

Još nešto treba dobro pogledati. Da bismo sačuvali neokaljanu čistoću, nije dosta samo budnost i čednost. Moramo se poslužiti i pomagalima, koja posve nadvisuju naravne snage. To su: molitva, upravljena Bogu, sakramenat ispovijedi i Pričesti i žarka pobožnost prema presvetoj Majci Djevici.

Nikada ne smijemo zaboraviti, da je savršena čistoća uzvišeni dar, koji nam je Bog dao. U vezi s tim jasno opaža sveti Jeronim: „Onima je dan koji su molili, koji su htjeli, koji su radili, da prime (107). Svakomu se naime koji traži daje, onaj koji traži naći će, a onome, koji kuca otvorit će se" (108). O svetoj molitvi ovisi, dodaje Ambrozije, ustrajna vjernost djevica Božanskom Zaručniku (109). A sveti Alfonz Liguori, onom žarkom pobožnošću, kojom se isticao, uči, da nema potrebnijeg i sigurnijeg sredstva za svladavanje napasti protiv divne kreposti čistoće, od ovoga: odmah se molitvom uteći Bogu (110).

Uz molitvu treba nadodati i sakramenat Ispovijedi, koji nas čisti i ozdravlja, kad ga često i gorljivo primamo, kao duhovni lijek. Isto tako i Euharistijska hrana, koju bl. uspomene naš Predčasnik Leon XIII. naziva najboljim „lijekom protiv požude" (111). Što je duša čistija i svetija, sve je željnija toga Kruha, iz kojeg crpi snagu, da se opre svim privlačnostima nečistoga grijeha i da se što uže sjedini s Božanskim Zaručnikom: „Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu" (112).

Pobožnost prema presvetoj Djevici

Još jedan važan i ponovno tokom vjekova prokušani način, kojim se čuva i njeguje neokaljana i savršena čistoća, jest postojana i žarka pobožnost prema Bl. Djevici Mariji. U toj se pobožnosti na neki način nalaze i sva ostala pomagala. Jer onaj, koji je zaista i iskreno prožet tom pobožnošću, toga ona bez sumnje potiče na opreznu budnost, na žarku molitvu, da pristupa svetoj Ispovijedi i da spasonosno dolazi k svetom Stolu. Stoga očinskim srcem potičemo sve svećenike, a i redovnike, da se stave pod posebnu zaštitu Blažene Djevice Marije, koja je Djevica i „Učiteljica djevičanstva", kako tvrdi Ambrozije (113), i koja je svemoćna Majka napose svih onih, koji se dadoše i posvetiše Božanskoj službi.

Po Njoj je nastalo djevičanstvo, opaža već Atanazije (114), a sveti Augustin to jasno uči ovim riječima: „Djevičansko je dostojanstvo započelo od svete Djevice" (115). I slijedeći svetog Atanazija, (116) i sveti Ambrozije stavlja Mariju kao uzor djevicama: „Nju nasljedujte, kćeri... (117). Neka vam dakle bude život Marijin kao slika djevičanstva u kojoj se, kao u ogledalu, sjaji sjaj čistoće i ljepote kreposti. Odatle slo-

(105) I Jo 4, 8.
(106) S. August., *De sancta virginitate,* cc. 33, 51; P. L XL, 415, 426; isp. cc. 31—32. 38; 412—415, 419..
(107) Isp. Matth 19, 11.
(108) Isp. *ibid* 7, 8; S. Jeronim, *Comm. in Math.* 19, 11; P. L. XXVI, 135.
(109) Isp. S. Ambroz., *De virginibus,* lib. III, c. 4, nn. 18—20: P. L. XVI, 225.
(110) Isp. S Alf. Liguori, *Pratica di amar Gesu Cristo,* c. 17, nn. 7—16.

(111) Leo XIII, Encikl. *Mirae caritatis,* od 28. svibnja 1902; A. L. XXII, str. 1902—1903.
(112) Jo 6, 57.
(113) S. Ambroz., *De institutione virginis,* c. 6, n. 46; P. L. XVI, 320.
(114) Isp. S. Atanaz., *De virginitate,* izd. Th. Lefort, *Museon,* XLII, 1929, str. 247.
(115) Sv. Augustin, *Serm. 51,* c. 16, n. 26; P. L. XXXVIII, 348.
(116) Isp. S. Atanaz., *Ibid.,* str. 244.
(117) S. Ambroz., *De institutione virginis,* c. 14, n. 87; P. L. XVI, 328.

bodno uzmite primjere za život, jer oni zorno pokazuju, što treba popraviti, što nasljedovati, a što držati... Ona je slika djevičanstva. Takva je zaista bila Marija, da je sam njezin život pouka za sve... (118). Neka dakle sveta Djevica bude pravilo vašeg života" (119). „Tako je velika bila Njezina milost, da milost djevičanstva ne čuva samo za sebe, nego i za sve one, kojima se približi" (120). Kako je istinita ona riječ svetog Ambrozija: „O, bogatstva Marijina djevičanstva!" (121). Zbog toga bogatstva i današnjim je djevicama i redovnicima i svećenicima od prevelike koristi promatrati Marijino djevičanstvo, da vjernije i savršenije obdržavaju čistoću svoga staleža.

Ali, neka vam ne bude dosta, predragi sinovi i kćeri, razmatrati samo o krepostima Blažene Djevice Marije. Nego se i utecite k Njoj s najvećim pouzdanjem, slijedeći savjet svetog Bernarda, koji ovako potiče: „Tražimo milost i tražimo je po Mariji" (122). A napose u ovoj Marijinoj godini u Njezine ruke stavite brigu oko svog duhovnog života i savršenosti, slijedeći primjer svetog Jeronima, koji je tvrdio: „Za mene je djevičanstvo posveta Mariji i Kristu" 123).

IV. Brige svetog Oca

U velikim teškoćama, što ih danas mora proživljavati Crkva, naša se duša, Časna Braćo, duša vrhovnog Pastira, napunja velikom utjehom, kad vidimo, da se djevičanstvo, koje svuda po svijetu cvjeta, mnogo časti i cijeni u naše vrijeme, kao i u prijašnja vremena, premda se, kako rekosmo, sukobljuje sa zabludama, koje će, nadamo se, kao isprazne brzo iščeznuti.

(118) S. Ambroz., *De virginibus,* lib. II, c. 2, n. 6. 15; P. L. XVI, 208, 210.
(119) *Ibid.,* c. 3, n. 19; P. L. XVI, 211.
(120) Sv. Ambroz., *De institutione virginis,* c. 7, n. 50;
(121) *Ibid.,* c. 13, n. 81. P. L. XVI, 339.
(122) S. Bernard, *In nativitate B. Mariae Virrinis,* Sermo de aquaeductu, n. 8; P. L. 183, 441—442.
(123) S. Jeronim, *Epistol.* 22, n. 18; P. L. XXII, 405.

Sve manje zvanja

Priznajemo, da tu našu radost pomalo muti neka žalost, kad saznajemo, da se iz dana u dan u mnogim krajevima umanjuje broj onih, koji, pozvani nekim Božanskim glasom, prihvaćaju djevičanski stalež. Već smo gore rekli, koji su tome glavni razlozi. Nije potrebno, da to ponavljamo. Radije vjerujemo, da će oni odgojitelji mladeži, koji su u toj stvari zapali u zablude, što prije ih otkriti i odbaciti i tako izliječiti i sebe i njih i kolikogod mogu, da će uznastojati svim silama pomoći one, koji osjećaju, da su pozvani, da prihvate svećeničko ili redovničko zvanje i da svi oni, koji su povjereni njihovoj brizi, postignu željeni cilj. I kamo sreće da se dogodi, da nove i brojnije čete svećenika, redovnika i redovnica, kako to odgovara sadašnjim potrebama Crkve i brojem i krepostima, što prije pridođu za obradu Božanskog vinograda.

Potičemo nadalje, kako nam nalaže i dužnost Naše Apostolske službe, očeve i majke, da rado daju Gospodinu na službu sinove, koji su na nju pozvani. Ako im je to teško, ako ih to žalosti i zabrinjuje, neka pažljivo razmišljaju riječi, kojima je sveti Ambrozije milanski opominjao majke: „Poznavao sam mnoge, koje bi htjele biti djevice, a brane im njihove majke... Ako bi vaše kćeri htjele birati čovjeka, mogle bi po zakonu izabrati koga žele. Njima dakle, kojima je slobodno izabrati čovjeka, zar nije slobodno izabrati Boga?" (124).

Neka dakle promisle roditelji, kolika je to za njih čast, da vide svoga sina, da je odlikovan svećeništvom ili svoju kćer, da je svoje djevičanstvo posvetila Božanskom Zaručniku. Što se tiče posvećenih djevica, za njih milanski biskup ima i ove riječi: „Čuli ste, roditelji... Djevica je dar Božji, prinos njena oca, svećeništvo čistoće. Djevica je žrtva majke, čija svakodnevna žrtva umilostivljuje Božju srdžbu" (125).

(124) S. Ambroz., *De virginibus,* lib. I, c. lo, n. 58; P. L. XVI, 205.
(125) *Ibid.,* c. 7, n. 32; P. L. XVI, 198.

Briga za progonjene

Sada pak, prije nego završimo ovo Pismo, želimo, Časna Braćo, svoje misli i svoje srce obratiti onima, koji, zaposleni u svetoj službi, u mnogim krajevima trpe teške i žalosne progone. Neka uzmu za primjer svete djevice iz prvih kršćanskih vremena, koje su hrabro i junački podnijele mučeništvo radi svoga djevičanstva (126).

Svi oni, koji su stvorili čvrstu odluku, da će služiti Kristu, neka u onom: „sve do smrti" (127) hrabro ustraju. I neka imaju pred očima, da su njihove poteškoće i neprilike, kao i molitve, od velike vrijednosti pred Bogom za obnovu Njegova kraljevstva u njihovim krajevima i u cijeloj Crkvi. Isto tako neka budu uvjereni, da će oni, koji budu „slijedili Janje, kamo god pođe" (128) na vijeke pjevati „pjesmu novu" (129), koju nitko drugi ne može pjevati.

Mi pak očinski osjećamo s onim svećenicima, redovnicima i redovnicama, koji svoju vjeru hrabro ispovijedaju sve do mučeništva. I ne samo za njih, nego i za sve, koji se bilo na kojem kraju zemlje posve posvećuju Božanskoj službi, smjerno prinosimo Bogu svoje molitve, da ih utvrdi, ojača i utješi. A sve vas, Časna Braćo, i vaša stada žarko molimo i potičemo, da se mole zajedno s nama, i da izmolimo svima potrebnu Božansku utjehu, Božanske darove i pomoć.

Neka bude zalogom tih Božanskih darova i kao znak Naše posebne naklonosti Apostolski Blagoslov, koji podjeljujemo, Časna braćo, od svega srca vama i ostalim svećenicima, redovnicima i redovnicama, u prvom redu onima, „koji progonstvo trpe radi pravde" (130) i svim vašim vjernicima.

Dano u Rimu, kod svetog Petra, dana 25. ožujka, na dan Navještenja Bl. Djevice Marije, godine 1954., Pontifikata Našega 16.

Papa Pijo XII.

---

(126) Isp. S. Ambroz., *De virginibus*, lib, II, c. 4, n. 32; P. L. XVI, 215—216.
(127) *Phil* 2, 8.
(128) *Apoc* 14, 4.
(129) *Ibid* 3.
(130) Matth 5, 10.

Š t a m p a: Grafičko preduzeće „JOVAN POPOVIĆ“ — Beograd
Albanska 17 — Telefon 43-518